

використання медіа в комунікації з іншими людьми; забезпечує людині знання того, як: 1) аналізувати, критично усвідомлювати й створювати медіатексти; 2) визначати джерела медіатекстів, їх політичні, соціальні, комерційні й/або культурні інтереси, їхній контекст; 3) інтерпретувати медіатексти й цінності, що ширяться медіа; 4) відбирати відповідні медіа для створення й поширення своїх власних медіатекстів і знаходження зацікавленої в них аудиторії; 5) одержати можливість вільного доступу до медіа як для сприйняття, так і для продукції. Медіаосвіта є частиною основних прав кожного громадянина будь-якої країни світу на вільне самовираження й права на інформацію і є інструментом підтримки демократії.

Дослідники наголошують, що в умовах інформаційного суспільства надзвичайно важливим є включення людей уже на ранніх етапах їхньої свідомої діяльності в самостійний пошук необхідної інформації, навчання творчого ставлення до того, що вони бачать, читають, слухають по різних медійних каналах.

Навчальний заклад – складний “ансамбль” медійних практик і людських стосунків – традиційних і нових. Низьку ефективність, негнучкість, відставання в розвитку академічних комунікацій дослідники розглядають як наслідок недоліків у системі вищої освіти або як одну із причин, що вимагає цілеспрямованої уваги й впливу. Ми приєднуємося до тих педагогів, котрі вважають за необхідне активізувати залучення медіазасобів у навчальний процес. Оскільки медіаосвіта рекомендується до впровадження у національні навчальні плани всіх держав, у систему додаткової, неформальної освіти й освіти впродовж усього життя людини, доцільно, щоб педагогічний загал України взяв участь у розробці цього напрямку.

Використана література:

1. *Беляков К. І.* Інформаційно-правові дослідження: походження, становлення, стан та перспективи розвитку / К. І. Беляков // Інформація і право. – 2011. – № 2(2). – С. 4-12.
2. *Конюшенко С. М.* Формирование информационной культуры педагога в системе непрерывного профессионального образования / С. М. Конюшенко. – Калининград : Изд-во КГУ, 2004. – 248 с.
3. *Онкович Г. В.* Медіа-педагогіка і медіа-освіта: поширення у світі / Г. В. Онкович // Дивослово, 2007. – № 6. – С. 2-4.
4. *Федоров А. В.* Медиаобразование: история, теория и методика / А. В. Федоров. – Ростов-на-Дону : ЦББП, 2001. – 708 с.
5. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. In: Education for the Media and the Digital Age. Vienna : UNESCO, 1999. – p. 273-274.

Анотація

В статті аналізується проблема інформаційної грамотності общества и методы ее получения, одним из которых является разработка и внедрение курса медиапедагогике (медиаобразования) в процесс подготовки студентов педагогических специальностей в контексте перехода к информационному обществу.

Annotation

The article examines the problem of information literacy in the society and the methods of preparation, one of which is the development and implementation of the course media education in the preparation of students of pedagogical skills in the context of the transition to the information society.

УДК 159.923.2-053.6

Рашковська І. В.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ НА СТАНОВЛЕННЯ ІДЕАЛЬНОГО “Я” ПІДЛІТКА

Розвиток особистості людини передбачає формування образу “Я”. Однією з складових образу “Я” особистості є “Я” ідеальне. У різні періоди життя особистості на формування “Я” ідеального впливають різні фактори. Але формування ідеального “Я” починається з впливу тих норм та ідеалів, тих взірців поведінки, які демонструються в соціумі, в найближчому оточенні, в сім’ї. Тобто, враховуючи те, що особистість – це субстанція біосоціальна, ми обов’язково повинні розглянути соціальні чинники, які впливають на формування ідеального “Я” підлітка.

Підлітковий вік відкриває більш глибоке підґрунтя і примушує ввести інші суттєві показники аналізу. Різке, швидке і бурхливе порушення співвідношення біологічної соціальної внутріцілісності – ось те, головне, що відбувається. У напруження приходить вся система цілісності особистості. Але з іншого боку, соціальне теж підсилюється через зміну соціальних поглядів, еталонів і прагнень [6].

Коли мова йде про формування особистості підлітків, то потрібно враховувати те, що підлітки живуть сьогоднішнім. Головного впливу їх орієнтири набуває те, що викликає задоволення зараз. А головні двигуни цього впливу – це соціальні установки, тобто ті взірці, які пропонує їм соціальне оточення: друзі, сім’я, ідеали, прийняті суспільством.

Стосунки в сім’ї впливають як на формування розуміння ідеалів та формування ідеального “Я” особистості тому, що батьки демонструють ідеали поведінки, відношення один до одного, до людей, які

знаходяться в близькому оточенні батьків. Також коло друзів, в якому спілкується підліток, є тим прикладом, який запозичає, або не запозичить підлітки у своєму власному сімейному житті. Тому ми вважаємо доцільним дослідження впливу стосунків батьків, дорослої спільноти, впливу цінностей та традицій, які існують в тій місцевості, де живе підліток на формування ідеального "Я" сучасного підлітка.

Метою нашого дослідження є наукове обґрунтування та вивчення впливу соціальних чинників виховання на формування особистості підлітка, зокрема, на ідеальне "Я" його особистості.

Теоретичною основою нашого дослідження є наукові положення Л. С. Виготського [3], Г. С. Костюка [5] про соціальну обумовленість формування свідомості особистості, про взаємодію внутрішніх та зовнішніх чинників свідомості особистості, про принципи розвитку образу "Я" особистості, який безперервно змінюється в ході онтогенезу (М. І. Боришевський [2], Л. С. Виготський [3], І.С.Кон [4]).

Думка Л. С. Виготського про соціальну ситуацію розвитку, яка визначається як активне ставлення дитини до свого соціального оточення через переживання, в якому, з одного боку, виступає середовище як його предмет, а з іншого – це ставлення самої дитини до зовнішніх умов, що визначається досягнутим нею рівнем психічного розвитку, стала вихідною у подальшому розвитку особистості [6, с. 233].

Таким чином, сімейне виховання як невід'ємна частина формування образу "Я" особистості в першу чергу впливає на розвиток ідеального "Я" особистості підлітка. Деякі батьки не лише не можуть бути взірцем для підлітків, які критично дивляться на батьківську поведінку, а й негативно впливають на їх психічний стан. Стиль поведінки деяких батьків приводить до повного несприйняття підлітками особистості батьків, а іноді й до небажання деяких підлітків в подальшому житті складати свою власну сім'ю.

У сучасній літературі по сімейному вихованню окреме місце відводиться покаранню в сім'ї як методу виховного впливу. Ідеалом сучасного виховання особистості підлітка є гуманне ставлення до нього, яке передбачає уникнення покарань як методу приниження гідності особистості. Але досвід роботи з школярами та їх батьками свідчить, що даний метод виховання досить поширений та впливовий у нашому суспільстві.

Внутрішньо особистісне протиріччя між любов'ю до дітей та вимогливістю до них. Деякі покарання можуть дуже сильно вплинути на формування ідеального "Я" особистості підлітка.

Набагато дієвішим у плані виховання підростаючого покоління є метод бесіди, відвертого спілкування у сім'ї. Дуже важливими для підлітка є розуміння сімейних традицій, які формують уявлення підлітка про те, яка повинна бути його сім'я.

З метою вивчення впливу сімейного виховання на особистісний розвиток підлітка та на формування його ідеального "Я" нами було проведено пілотажне дослідження, яке включало в себе ряд запитань. Дослідження проводилось серед підлітків 8-9 класів.

В опитування було включено наступні питання:

1. Яка з сфер життя, названих нижче є для вас найбільш значущою(сфера спілкування з друзями, сфера навчання, сфера спілкування з батьками, сфера позашкільних занять).

2. Чи є батьки для вас прикладом у житті?

3. За які риси ви поважаєте своїх батьків?

4. Чи багато часу батьки приділяють спілкуванню з вами?

5. Чи хотіли б ви, щоб батьки більше уваги приділяли вам?

6. Думка якої людини з вашого найважливіша для вас?

Аналіз відповідей на перше питання дозволив з'ясувати, що для 45% підлітків спілкування у родині є дуже важливим. Відповідаючи на друге питання, 47% підлітків зазначили, що батьки є для них прикладом в сім'ї. Цей факт свідчить про те, що батьки та діти в таких сім'ях мають порозуміння та знаходяться в дружніх стосунках, що підлітками дуже цінується.

Цікавими виявилися відповіді на третє запитання. 35% підлітків відповіли, що поважають своїх батьків за те, що вони багато проводять з ними часу, 28% респондентів відповіли, що просто вважають їх хорошими людьми, 18% підлітків зазначили, що поважають батьків за стійкий характер, за те, що вони багато чого в житті досягли, 9% відмітили, що батьки "круті" й тому вони їх поважають. На питання четверте відповіді були різноманітними. Відповіли "достатньо" 37% підлітків, "нормально" – 26% підлітків, "мало" відповіли 25% опитуваних. Цей факт свідчить про те, що батьки спілкуються з підлітками в сім'ях, але їм не всім вистачає цього спілкування. Ніхто з опитуваних не відповів, що батьки приділяють багато уваги спілкуванню з дітьми.

Відповіді на п'яте питання підтвердили той факт, що дітям не вистачає спілкування з батьками. 41% опитуваних підлітків заявили, що хотіли б, щоб їх батьки приділяли їм більше уваги, 15% респондентів сказали, що "мабуть хотіли б", 9% підлітків відповіли "не знаю". Відповідь на дане питання свідчить про те, що більшість підлітків мають потребу в тому, щоб батьки спілкувались з ними більше.

На останнє питання теж відповіді виявилися різноманітними. 28% респондентів відповіли, що їм поради не потрібні. 14% розповіли, що радяться з друзями, 11% написали, що радяться з батьками, 5%, що з старшими товаришами, решта відповідей-коли як. Таким чином бачимо, що на підлітка впливають поради його оточення більше ніж поради дорослих.

Аналізуючи результати анкетування ми робимо висновок, що на формування підлітка впливає багато різних факторів, втому числі й соціальних головними з яких є думка однолітків та ті традиції і норми

поведінки, які панують в їх середовище. А ця думка є підтвердженням ідеї Д. І. Фельдштейна, який стверджував, що критичне відношення підлітка до своєї особистості, переживання незадоволеності собою супроводжується зацікавленістю у загальному позитивному відношенні до себе з боку особистості, яка користується його повагою [9]. Безперечно, дослідження вимагає подальшого вивчення та вже сьогодні можна зробити висновок про важливість соціальних чинників на формування ідеального "Я" особистості підліткового віку.

Використана література:

1. *Ананьев Б. Г.* Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л., 1968. – 338 с.
2. *Боришевський М. Й.* Моральні переконання та їх формування у дітей / М. Й. Боришевський. – К. : Тов-во "Знання" Української ССР, 1979. – 48 с.
3. *Выготский Л. С.* Динамика и структура личности подростка / Л. С. Выготский // Собр. соч. в 6-ти. – Т. 4. – М., 1984. – С. 220-242.
4. *Кон И. С.* Открытие "Я" / И. С. Кон. – М. : Политиздат, 1978. – 367 с.
5. *Костюк Г. С.* Проблемы личности в философском и психологическом аспектах / Г. С. Костюк // Избранные психологические труды. – М. : Педагогика, 1988. – С. 76-85.
6. *Максименко С. Д.* Структура особистості / С. Д. Максименко // Практична психологія та соціальна робота. – № 12, 2006. – С. 1-11.
7. *Пенькова О. І.* Формування образу "Я" старшокласників в умовах сім'ї // Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. Д. Максименка. – К., 2004. – Т. VI. – Випуск 2. – С. 232-236.
8. *Толстых Н. Н.* Жизненные планы подростков и юношей / Н. Н. Толстых // Вопросы психологии. – 1984. – № 3. – С. 79-87.
9. *Фельдштейн Д. И.* Психологические основы общественно-полезной деятельности подростков / Д. И. Фельдштейн. – М. : Педагогика, 1982.

Аннотация

В данной статье рассмотрены основные социальные факторы, влияющие на становление идеального "Я" подростка. В частности, определена роль современной семьи, социального окружения и внешкольных учебных заведений; раскрыто их значение и соотношение в формировании Я-концепции подростка и его идеального "Я"; проанализировано влияние социальных факторов на формирование идеального "Я" подростка на основе опроса их мнения.

Annotation

This article examines the main social factors that influence the formation of the ideal "I" teenager. In particular, determined the role of the modern family, social environment, and school educational institutions, revealed their importance and value in the formation of self-concept and the ideal teenager, "I", analyzed the importance of the influence of social factors on the formation of the ideal "I" teenager on the basis of questioning of their opinion.

УДК 378:37.012

Щербина Д. В.

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ТВОРЧО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Реалізація завдань Державної національної програми "Освіта: Україна XXI століття", програми "Вчитель", Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті вимагає підготовки компетентного та конкурентоспроможного спеціаліста, здатного здійснювати спілкування у навчально-виховному процесі на високому рівні. Динаміка розвитку суспільства та поява нових можливостей для розкриття професійного потенціалу сучасного фахівця в галузі освіти вимагають детального розгляду питання щодо комунікативної підготовки майбутніх учителів, створення відповідних умов для формування в них активної творчо-комунікативної позиції, що сприятиме подальшому удосконаленню рівня професіоналізму педагогічних кадрів у світлі Болонського процесу.

Успішність формування творчої комунікативної позиції майбутніх учителів залежить від цілої системи педагогічних умов, таких як: забезпечення комфортного освітнього середовища, у якому відносини між викладачем і студентами будуються на педагогічній взаємодії, співробітництві й співтворчості; моделювання у навчальному процесі імітаційно-ігрових ситуацій, які активізують не тільки інформаційну, а й процесуальну його сторони; забезпечення комунікативної спрямованості навчального процесу; переорієнтація навчально-виховного процесу ВНЗ на цілеспрямоване формування творчої комунікативної позиції студентів; спрямування технологій та методів навчання на формування досліджуваного особистісного феномена; реалізація творчого підходу при поєднанні традиційних та інноваційних технологій при викладанні психолого-педагогічних дисциплін тощо.

Значущий вплив на формування активної творчо-комунікативної позиції майбутніх учителів має забезпечення комунікативної спрямованості навчального процесу. Комунікативно спрямоване навчання